



# UNIwersYTET MEDYCZNY

## IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu  
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Wrocław, dnia 10.06.2019

### Recenzja

rozprawy doktorskiej magistra Aleksandra Zarzeki

pt. „**Analiza wiedzy i postaw przedstawicieli wybranych zawodów medycznych na temat rozszerzenia uprawnień zawodowych pielęgniarek i położnych w zakresie ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne**”

wykonanej w Zakładzie Edukacji i Badań w Naukach o Zdrowiu Wydziału Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

promotor: dr hab.n. o zdr. Joanna Gotlib

Przedstawiona do recenzji praca doktorska stanowi spójny tematycznie cykl siedmiu publikacji dotyczących wiedzy i postaw przedstawicieli wybranych zawodów medycznych na temat rozszerzenia uprawnień zawodowych pielęgniarek i położnych w zakresie ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne. Temat pracy doktorskiej jest niezwykle interesujący ze względu na niewielką liczbę danych w literaturze naukowej na temat wiedzy i postaw w wymienionym w tytule pracy zakresie.

Rozprawa doktorska liczy 123 strony i obejmuje: streszczenie w języku polskim i angielskim, wstęp, cele pracy, omówienie podstaw teoretycznych cyklu prac stanowiących rozprawę doktorską, kserokopie publikacji stanowiących rozprawę doktorską, spis piśmiennictwa oraz informacje o charakterze udziału i procentowym wkładzie współautorów pracy.



# UNIwersytet Medyczny

## IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu  
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Tytuł pracy doktorskiej odpowiada tematyce analizowanych publikacji. W skład rozprawy przedstawionej do recenzji wchodzi siedem publikacji, opublikowanych w latach 2015-2018 w czasopismach ze współczynnikiem oddziaływania (ang. Impact factor, IF): IF =1,062; (30 punktów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego-MNiSW). Łączna wartość punktów MNiSW publikacji wchodzących w skład niniejszej rozprawy wynosi 67 pkt. Wszystkie prace są opracowaniami zbiorowymi, z czego w 5 pracach Doktorant jest pierwszym Autorem. Wkład Autora niniejszej rozprawy w 5 publikacjach wynosi 70 % , a w dwóch, w których jest drugim Autorem 40%.

Doktorant odegrał wiodącą rolę w zaplanowaniu prezentowanych prac, w opracowaniu i analizie wyników uzyskanych w badaniach oraz w przygotowaniu manuskryptów do publikacji.

W rozdziale „Wstęp” Doktorant przedstawił cel główny pracy, którym była analiza wiedzy i opinii przedstawicieli wybranych zawodów medycznych (lekarzy, pielęgniarek i położnych) na temat rozszerzenia uprawnień zawodowych pielęgniarek i położnych w zakresie ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne. Omówił również szczegółowo uprawnienia pielęgniarek do wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne w wybranych krajach Europy i w Polsce.

Prace stanowiące niniejszą rozprawę są tematycznie spójne i szczegółowo opracowane. Metody badań i wyniki zawarte w tych publikacjach zostały już ocenione przez recenzentów czasopism, w których ukazały się i merytorycznie nie budzą wątpliwości.

Autor rozprawy dokładnie opisał tematykę, cel prac, materiał i metody, wyniki i wnioski wynikające z badań zawartych w cyklu publikacji.

Pierwsza publikacja (str. 26-28 i 58-63) dotyczy oceny postaw pielęgniarek oddziałowych wobec rozszerzenia uprawnień zawodowych w zakresie wystawiania recept oraz samodzielnego kierowania na badania diagnostyczne oraz przydatności nowych kompetencji w praktyce klinicznej pielęgniarek oddziałowych pracujących w specjalistycznym, dziecięcym szpitalu klinicznym. Badanie wykazało, że pielęgniarki



# UNIwersytet Medyczny

## IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu  
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

oddziałowe uznały nowe kompetencje zawodowe za przydatne w leczeniu otwartym jednak nieadekwatne w praktyce klinicznego szpitala dziecięcego. Wyniki badania posłużyły autorom do skonstruowania aktorskiego kwestionariusza stosowanego, po procesie jego ewaluacji w kolejnych badaniach.

Tematyką drugiej publikacji z tego cyklu (str. 28-30 i 64-73) była ocena trafności i rzetelności autorskiego kwestionariusza wybranych aspektów wiedzy i postaw na temat uprawnień pielęgniarek i położnych do ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne. Kwestionariusz podzielono na dwie części. Pierwsza, zawierająca 11 pytań z czterema możliwościami wyboru (jedna poprawna) dotyczyła wiedzy respondentów, druga zaś ich postaw. Stwierdzenia (32) oceniano w skali Likerta (od 1-zdecydowanie się nie zgadzam do 5-zdecydowanie się zgadzam). Sprawdzone łatwość i moc różnicującą pytań w zakresie wiedzy. Rzetelność oceniono za pomocą współczynnika alfa Cronbacha, zaś trafność metodą pośredniego szacowania trafności teoretycznej poprzez wyznaczenie wewnętrznej korelacji. Wstępna ocena rzetelności i trafności kwestionariusza wykazała, że jest on właściwym narzędziem do badania postaw wobec rozszerzenie kompetencji zawodowych pielęgniarek i położnych. Wyniki wskazały też jednak na konieczność modyfikacji ankiety zarówno w zakresie badania wiedzy (szczególnie w zakresie poprawy mocy różnicującej) jak i w zakresie postaw.

Trzecia publikacja (str. 30-33 i 74-81) stanowiła analizę poziomu wiedzy oraz postaw polskich pielęgniarek specjalizujących się wobec nowych uprawnień zawodowych w zakresie samodzielnego ordynowania niektórych leków i wystawiania recept.



# UNIwersytet Medyczny

## IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu  
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

W badaniu udział wzięło 968 osób (902 kobiety i 26 mężczyzn). Zwalidowany kwestionariusz zawierał ostatecznie 13 pytań z zakresu wiedzy i 38 stwierdzeń dotyczących postaw, ocenianych w skali Likerta. Respondenci w zdecydowanej większości są zdania, że umożliwienie pielęgniarkom ordynowania leków i wystawiania recept usprawni opiekę nad pacjentami, poprawi komfort ich funkcjonowania, ułatwi dostęp do porady zdrowotnej, a także oszczędzi czas – zarówno pacjenta jak i lekarza.

Z kolei, wiedza pielęgniarek na temat rozszerzenia uprawnień zawodowych jest niesatysfakcjonująca i wymaga uzupełnienia. Autor wskazuje, że należy rozważyć przeprowadzenie szeroko zakrojonej kampanii informacyjnej w tym zakresie szczególnie w grupie pielęgniarek, które będą posiadały kompetencje do ordynowania leków i wystawiania recept. Wyniki badania pokazują, że postawy pielęgniarek względem wprowadzonych reform są zasadniczo pozytywne.

Praca czwarta (str. 36-37 i 82-87) przedstawia analizę postaw lekarzy wobec rozszerzenia uprawnień zawodowych pielęgniarki i położnej w zakresie ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne. Z przeprowadzonego badania wynika, że lekarze mają podzielone zdanie na temat korzyści płynących z wprowadzenia recept pielęgniarskich dla pacjenta. Najbardziej sceptycznie lekarze wyrażają się na temat braku kwalifikacji pielęgniarek i położnych do ordynowania leków i kierowania pacjentów na badania diagnostyczne.

W pracy piątej (str. 39-40 i str. 88-97) badano poziom wiedzy położnych pracujących w województwie mazowieckim na temat przyznanych tej grupie zawodowej uprawnień w zakresie wystawiania recept oraz kierowania pacjentów na badania diagnostyczne. Wnioski z tej pracy wskazują, że wiedza położnych na temat wprowadzonych uprawnień zawodowych w zakresie ordynowania leków i wystawiania recept nie mogła zostać uznana za satysfakcjonującą. Również w tej grupie zawodowej należałoby w obiektywny i oficjalny sposób przekazać możliwości i konsekwencje wynikające z wprowadzenia nowych kompetencji.



# UNIwersytet Medyczny

## IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu  
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

Publikacja szósta (str. 41 i-43 i 88-97) dokonuje oceny wiedzy studentów I roku studiów I stopnia na kierunkach pielęgniarstwo i położnictwo w zakresie uprawnień pielęgniarek i położnych do ordynowania leków, wystawiania recept oraz kierowania pacjentów na badania diagnostyczne. Wnioski wynikające z badania wskazują, że wiedza studentów pierwszego roku studiów pierwszego stopnia pielęgniarstwa i położnictwa na temat rozszerzenia uprawnień zawodowych w zakresie ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania jest powierzchowna. Wg Autora pracy wynikać może to z faktu, że dopiero rozpoczęli oni swoją edukację zawodową. Wiedzę taką studenci powinni zdobyć w toku studiów. Jest to szczególnie ważne w kontekście zmiany i prawidłowego wdrożenia standardów kształcenia na tych kierunkach co zapewnić ma prawidłową edukację studentów pielęgniarstwa i położnictwa na temat preskrypcji leków.

Cykl publikacji kończy praca VII ( str. 44-47 i 98-103). Celem pracy była analiza postaw studentów kierunków medycznych (pielęgniarstwa, położnictwa, lekarskiego i zdrowia publicznego) wobec upoważnienia pielęgniarek i położnych do ordynowania leków i wystawiania recept. Wnioski pokazują istotne różnice w podejściu studentów różnych kierunków do tematu ordynowania leków, wystawiania recept i kierowania pacjentów na badania przez pielęgniarki i położne może wskazywać na odmienną wizję zawodów pielęgniarki i położnej przez przyszłych przedstawicieli różnych zawodów w ochronie zdrowia. Zatem, według Doktoranta, konieczna jest szeroka edukacja studentów w zakresie roli pielęgniarek i położnych w systemie ochrony zdrowia, w tym na kierunkach lekarskim i zdrowie publiczne. Należy również kontynuować badania w celu poznania przyczyn krytycznych opinii studentów, szczególnie w zakresie przygotowania pielęgniarek i położnych do wykonywania uprawnień.

Rozprawa doktorska zawiera piśmiennictwo obejmujące 67 pozycji literatury (zarówno w języku polskim, jak i angielskim). Literatura naukowa cytowana w niniejszym opracowaniu jest odpowiednio dobrana i właściwie wykorzystana w tekście rozprawy. Dodatkowo piśmiennictwo zawarte jest w każdej z opublikowanych prac.



# UNIwersYTET MEDYCZNY

## IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCLAWIU

Wydział Nauk o Zdrowiu  
Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa doktorska magistra Aleksandra Zarzeki charakteryzuje się trafnością wyboru tematu. W analizowanym cyklu publikacji Doktorant wykazał się umiejętnością wykorzystania dostępnej literatury oraz sformułowania celów zaplanowanych badań naukowych i wniosków z nich wyływających. Za szczególnie cenne uważam opracowanie własnego kwestionariusza do badania wiedzy i postaw wobec rozszerzenia uprawnień zawodowych pielęgniarek i położnych w zakresie samodzielnego ordynowania niektórych leków, wystawiania recept oraz kierowania na wybrane badania diagnostyczne. Uważam, że cykl przedstawiony mi do oceny ma dużą wartość poznawczą i stanowi podstawę do kontynuowania badań w tym zakresie.

Stwierdzam, że przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska autorstwa magistra Aleksandra Zarzeki spełnia wszystkie ustawowe wymogi i kryteria, jakim powinna odpowiadać praca na stopień doktora nauk o zdrowiu. Zwracam się zatem do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Warszawie o dopuszczenie magistra Aleksandra Zarzeki do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie zgłaszam wniosek o wyróżnienie pracy, ze względu na nowatorski charakter tematyki przeprowadzonych badań i uzyskanych wyników zawartych w niniejszej rozprawie,

Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu  
Wydział Nauk o Zdrowiu  
Katedra Pielęgniarstwa Klinicznego  
ZAKŁAD PIELEGNIAŃSTWA INTERNISTYCZNEGO  
*dr hab. Izabella Uchmanowicz*  
dr hab. Izabella Uchmanowicz, prof. nadzw.